

**Rozwijanie twórczości słownej uczniów
poprzez pracę z tekstem literackim**

**Scenariusze lekcji języka polskiego
dla szkoły podstawowej i gimnazjum**

**Materialy powarsztatowe
powstały pod kierunkiem Agaty Reszewicz**

Opracowała Joanna Ewa Szkop

Łomża, 2006

Spis treści

1. Każdy może być poetą... - na podst. wiersza
Ludwika Jerzego Kerna „Mistrz” 3
2. Co jest ważne w życiu? – na podst. wiersza
Ludwika Jerzego Kerna „Mistrz” 8
3. „O poezji rwanej prosto z krzaka” – spotkanie z twórczością księdza
Jana Twardowskiego (propozycja pierwsza) 11
4. „O poezji rwanej prosto z krzaka” – spotkanie z twórczością księdza
Jana Twardowskiego (propozycja druga) 13
5. Maluchy nigdy się nie nudzą. A wy? – na podst. wiersza księdza
Jana Twardowskiego „O maluchach” 15

TEMAT:

Każdy może być poetą... - na podstawie wiersza Ludwika Jerzego Kerna „Mistrz”.

CELE:

- utrwalenie pojęć związanych z budową wiersza: wers, rym, strofa, refren, rytm,
- uczenie się współpracy, odpowiedzialności i umiejętności komunikowania się w zespole,
- rozwijanie wyobraźni uczniów.

METODY I TECHNIKI:

- burza mózgów,
- mapa mentalna,
- praca w zespole.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- tekst wiersza Ludwika Jerzego Kerna – załącznik nr 1,
- karta pracy dla każdego zespołu – załącznik nr 2,
- słowniki języka polskiego.

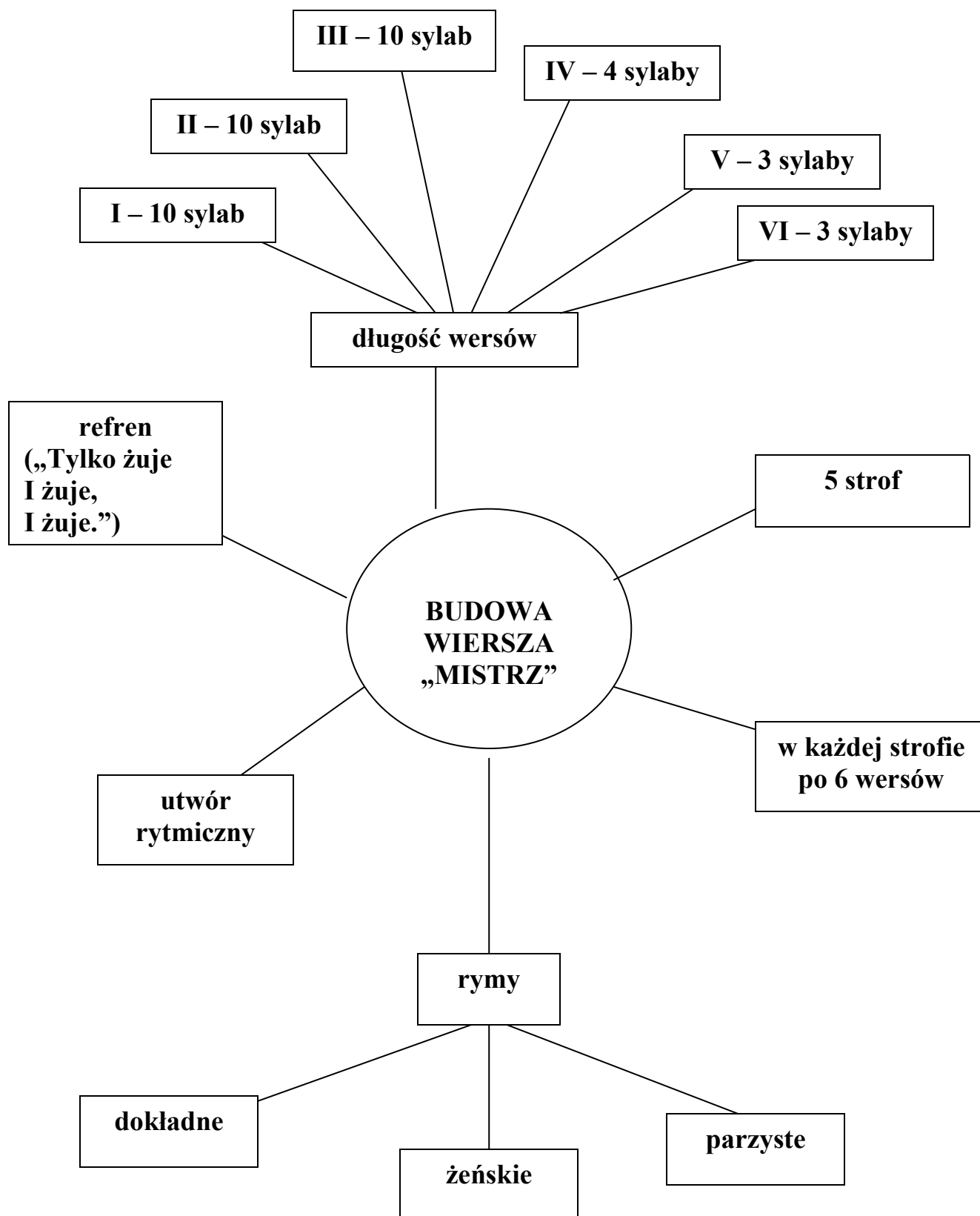
PRZEBIEG LEKCJI**I. WROWADZENIE**

1. Burza mózgów na temat: „Kto to jest poeta?”
2. Zapisanie skojarzeń uczniów w formie słoneczka na tablicy.
3. Porównanie ich skojarzeń z wyjaśnieniem hasła „poeta” w słowniku języka polskiego.
4. Podsumowanie części wstępnej lekcji zakończone wnioskiem, że poetą może być każdy z nas.

II. CZĘŚĆ GŁÓWNA LEKCJI

1. Zapropnowanie uczniom, aby zabawili się w poetów i spróbowali ułożyć kolejną strofę wiersza „Mistrz”. Postawienie pytania „Co muszą zrobić najpierw?”. Uczniowie stwierdzają, że muszą poznać dokładnie budowę wiersza poety, aby móc ułożyć jego ciąg dalszy.
2. Badanie budowy kolejnych strof w pięciu grupach. Zapisywanie spostrzeżeń na otrzymanych kartach pracy.
3. Prezentacja wyników pracy grup.
4. Zebranie wyników i zapis w formie mapy mentalnej na tablicy i w zeszytach.

PRZYKŁAD MAPY MENTALNEJ

5. Układanie kolejnej strofy wiersza – praca w tych samych grupach.
6. Prezentacja efektów pracy grup.

III. PODSUMOWANIE LEKCJI

1. Wymiana tekstów ułożonej zwrotki wiersza między grupami w celu zbadania poprawności ich budowy.
2. Wspólna ocena efektów pracy grup.

IV. ZADANIE PRACY DOMOWEJ

Ułóż kolejną (siódmą) strofę wiersza L. J. Kerna lub nowy wiersz związany z życiem szkolnym (minimum 3 strofy).

ZAŁĄCZNIK NR 1

Ludwik Jerzy Kern „Mistrz”

Jeśli chodzi o gumę do żucia -
Nie ma mistrza większego od Gucia.
Gucio gumy z ust nie wyjmuje,
Tylko żuje
I żuje,
I żuje.

Chociaż dwóje wciąż wiszą nad Guciem,
Gucio strach uspokaja tym żuciem.
I dwójkami się nie przejmuje,
Tylko żuje
I żuje,
I żuje.

Nawet obiad potrafi czasami
Zjeść z tą gumą pomiędzy zębami.
W jego mamie aż coś się gotuje,
A on żuje
I żuje,
I żuje.

Co najgorsze, to gumie tej dzięki
Rozkładały Guciovi się szczęki.
Tego nikt już mu nie zreperuje,
A on żuje
I żuje,
I żuje.

Nawet gdy się do łóżka położy
I sny różne nadlecą z przestworzy,
I on w którymś z nich występuje,
To też żuje
I żuje,
I żuje.

ZAŁĄCZNIK NR 2

KARTA PRACY DLA GRUP

Elementy budowy wiersza L. J. Kerna „Mistrz”	Strofa
Liczba wersów w strofie	
Liczba sylab w poszczególnych wersach	
Rodzaje i przykłady rymów	
Czy jest to utwór rytmiczny? Dlaczego?	

Opracowanie:

Elżbieta Chrostowska – Gimnazjum w Radziłowie

Danuta Chmiel – SP w Kuczynie

Elżbieta Pruszyńska – SP w Zaniach

Halina Świerżyńska – Gimnazjum w Czyżewie

Ewa Wesołowska – SP w Starym Zakrzewie

TEMAT:

Co jest ważne w życiu? - na podstawie wiersza Ludwika Jerzego Kerna „Mistrz”.

CELE EDUKACYJNE:

- uczeń umie twórczo myśleć,
- doskonalą umiejętność formułowania wypowiedzi w różnych sytuacjach komunikacyjnych,
- pracuje z tekstem poetyckim,
- potrafi współpracować w grupie,
- zna zasady kulturalnego zachowania.

METODY: dyskusja, wchodzenie w rolę

TECHNIKI: metaplan, odgrywanie scenek

PRZEBIEG LEKCJI**I. ZAANGAŻOWANIE**

- Próba stworzenia przez uczniów definicji słowa „mistrz”.
- Odszukanie hasła „mistrz” w „Słowniku języka polskiego” i porównanie obu definicji, ewentualne skorygowanie definicji uczniów.
- Odczytanie wiersza L. J. Kerna pt. „Mistrz” (zał. nr 1).
- Podział klasy na grupy.

II. BADANIE I PRZEKSZTAŁCANIE

- Przydział zadań dla poszczególnych grup. Uczniowie wchodzą w określone role (Gucia, nauczyciela, mamy, kolegi Gucia, dentysty).

GRUPA I

Zainscenizujcie scenkę, jaka mogłaby się rozegrać pomiędzy Guciem a jego nauczycielem. Przygotujcie dialog na temat problemów Gucia w nauce.

GRUPA II

Zainscenizujcie scenkę, jaka mogłaby się rozegrać pomiędzy Guciem a jego mamą. Przygotujcie dialog na temat zachowania Gucia przy stole.

GRUPA III

Zainscenizujcie scenkę, jaka mogłaby się rozegrać pomiędzy Guciem a jego kolegą. Przygotujcie dialog na temat fascynacji kolegi osobą Gucia i jego hobby.

GRUPA IV

Zainscenizujcie scenkę, jaka mogłaby się rozegrać pomiędzy Guciem a jego dentystą. Przygotujcie dialog na temat zalet i wad żucia gumy.

- Realizacja zadań zawartych w instrukcji.

III. PREZENTACJA

- Odegranie scenek przygotowanych przez poszczególne grupy.

IV. REFLEKSJA

- Dyskusja na temat zachowania Gucia. Można poruszyć następujące zagadnienia:
  - Co spowodowało, że Gucio znów dostał dwóję?
  - Czym cały czas zajmuje się Gucio?
  - Jak się zachowuje przy stole?
  - Jakie są plusy i minusy żucia gumy?
  - Czy Gucio zachowuje się kulturalnie?
  - Czy można żuć gumę w każdej sytuacji?
  - Czy Gucio to mistrz?
- Dokończenie zdań i zapisanie ich w zeszycie:
  - Dla mnie mistrzem jest ....
  - W życiu ważne jest ....
- Krótkie podsumowanie:
  - W życiu, prócz żucia gumy, ważna jest nauka i inni ludzie.
  - Nie można żuć gumy zawsze i wszędzie.
  - Nigdy nie można przesadzać.
  - Warto być sobą.
  - Oryginalność to ważna cecha. Nie zapominajmy jednak o kulturalnym zachowaniu.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Ludwik Jerzy Kern „Mistrz”

Jeśli chodzi o gumę do żucia -
Nie ma mistrza większego od Gucia.
Gucio gumy z ust nie wyjmuje,
Tylko żuje
I żuje,
I żuje.

Chociaż dwóje wciąż wiszą nad Guciem,
Gucio strach uspokaja tym żuciem.
I dwójkami się nie przejmuje,
Tylko żuje
I żuje,
I żuje.

Nawet obiad potrafi czasami
Zjeść z tą gumą pomiędzy zębami.
W jego mamie aż coś się gotuje,
A on żuje
I żuje,
I żuje.

Co najgorsze, to gumie tej dzięki
Rozkładały Guciovi się szczęki.
Tego nikt już mu nie zreperuje,
A on żuje
I żuje,
I żuje.

Nawet gdy się do łóżka położy
I sny różne nadlecą z przestworzy,
I on w którymś z nich występuje,
To też żuje
I żuje,
I żuje.

Opracowanie:

Beata Szewczyk - SP Borkowo

Alicja Daszuta - SP Jeziorko

Bożena Gutowska - SP Kupiski

Barbara Przeździecka - Gimnazjum w Andrzejewie

TEMAT:

„O poezji rwanej prosto z krzaka” - spotkanie z twórczością księdza J. Twardowskiego.

CELE:

- zapoznanie z sylwetką J. Twardowskiego
- kształcenie umiejętności pracy z tekstem
- kształcenie umiejętności pisania w zróżnicowanych sytuacjach

METODY:

- praca z tekstem
- praca w grupach

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: portret poety, tomiki poezji ks. J. Twardowskiego, kserokopia biografii poety, krzyżówka

PRZEBIEG LEKCJI

1. Rozwiązanie krzyżówki z hasłem „Ksiądz i poeta” (zał. nr 1).
2. Pytanie do uczniów: „Czy znacie kogoś, kto byłby jednocześnie księdzem i poetą?”
3. Prezentacja wiersza „Który stwarzasz jagody”.
4. Krótka rozmowa na temat wiersza z uwzględnieniem przesłania utworu (ostatni wers).
Czy ks. Twardowski sam je realizował?
5. Zapisanie tematu lekcji i wyjaśnienie zawartej w nim przenośni.
6. Podział klasy na grupy.
7. Praca w grupach. Uczniowie przygotowują wywiad. Na podstawie otrzymanej biografii układają po 5 pytań skierowanych do poety. Udzielają również odpowiedzi.
8. Prezentacja efektów pracy grup. (wchodzenie w rolę)
9. Podsumowanie i ocena pracy uczniów.
10. Praca domowa: Na podstawie wiadomości zdobytych na lekcji zredaguj notatkę na temat życia i twórczości J. Twardowskiego.

ZAŁĄCZNIK NR 1

1						K	O	Ś	C	I	Ó	Ł			
2		M	I	N	I	S	T	R	A	N	T				
3	K	A	T	E	C	H	I	Z	M						
4				P	I	A	T	E	K						
5						D	Z	W	O	N					
6				M	S	Z	A								
						I									
7						E	P	I	T	E	T				
8						P	O	R	Ó	W	N	A	N	I	E
9						W	E	R	S						
10					R	Y	T	M							
11	S	T	R	O	F	A									

1. Miejsce modlitwy.
2. Służy do mszy.
3. Książeczka, z której przygotowywałeś się do I Komunii św.
4. Wielki ...
5. Rozbrzmiewa z wieży kościoła.
6. Odprawiana w każdą niedzielę.
7. Poetyckie określenie rzeczownika.
8. Czerwony jak burak.
9. Linijka wiersza.
10. Regularne powtarzanie się czegoś.
11. Zwrotka inaczej.

Opracowanie:

Elżbieta Chrostowska - Gimnazjum w Radziłowie

Elżbieta Pruszyńska - SP Zanie

Ewa Wesołowska - SP Stare Zakrzewo

Danuta Chmiel - SP Kuczyn

TEMAT:

„O poezji rwanej prosto z krzaka” – spotkanie z twórczością księdza J. Twardowskiego.

CELE:

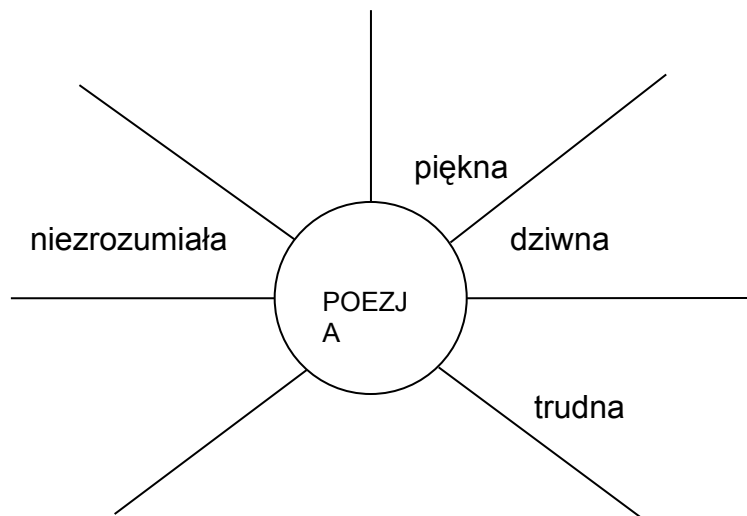
- zainteresowanie postacią J. Twardowskiego
- kształcenie umiejętności czytania ze zrozumieniem (biografia autora)
- kształcenie umiejętności pisania wywiadu
- kształcenie umiejętności głośnego czytania tekstu poetyckiego
- odczytywanie znaczeń niedosłownych

METODY:

- burza mózgów
- praca z tekstem
- praca w grupach

PRZEBIEG LEKCJI**I. ZAANGAŻOWANIE**

1. Jaka może być poezja? – burza mózgów.

2. Próba wyjaśnienia metafory „poezja rwana prosto z krzaka”. Co to znaczy?
  - łatwo dostępna
  - zrozumiała
  - każdy na swój sposób może ją interpretować
  - jak owoce
  - jest pokarmem dla duszy

II. BADANIE I PRZEKSZTAŁCANIE

1. Prezentacja wybranych wierszy, np. „Który stwarzasz jagody”, „Do moich uczniów”, „O spacerze po cmentarzu wojskowym”, „List”.
2. Pytanie do uczniów:
Czego dowiedzieliście się o osobie, która pisała te wiersze, o jej życiu, zainteresowaniach, doświadczeniach?
(Przewidywane odpowiedzi: ksiądz, uczestnik powstania warszawskiego, nauczyciel dzieci niepełnosprawnych)
3. Poszerzenie wiedzy uczniów na temat życia i twórczości J. Twardowskiego – rozdanie przygotowanych materiałów biograficznych.
4. Podział na grupy (parzysta liczba grup), których zadaniem będzie przygotowanie pytań do ks. Jana Twardowskiego.

III. PREZENTACJA

Przeprowadzenie wywiadu.

IV. REFLEKSJA

Sporządzenie notki biograficznej, np.

Ksiądz Jan Twardowski to poeta, który:

- pisze o sprawach prostych, codziennych, bliskich naszemu życiu
- przygląda się dokładnie światu
- lubi dzieci
- posługuje się prostym językiem.

PRACA DOMOWA: Jak rozumiesz metaforę zawartą w temacie „poezja rwana prosto z krzaka”?

Opracowanie:

Barbara Przeździecka – Gimnazjum w Andrzejewie

Bożena Gutowska – SP Kupiski

Anna Janicka – SP nr 10 w Łomży

Alicja Daszuta – SP Jeziorko

TEMAT:

Maluchy nigdy się nie nudzą. A wy? – na podstawie wiersza ks. J. Twardowskiego „O maluchach”.

CELE EDUKACYJNE:

- uczeń odróżnia fikcję literacką od własnego doświadczenia
- myśli twórczo
- jest aktywny
- analizuje utwór poetycki
- dostrzega i wartościuje różne zachowania

METODY:

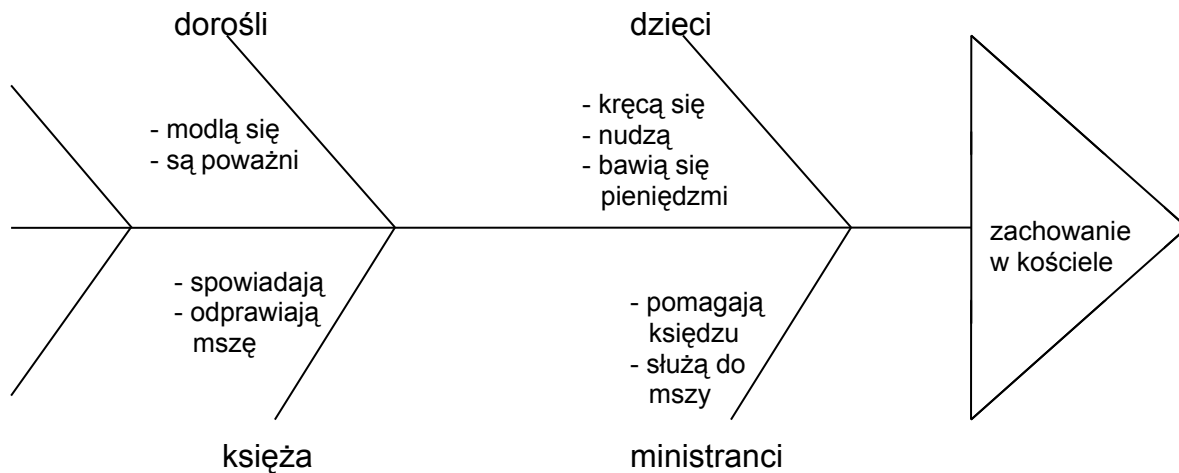
- analiza i rozwiązywanie problemów
- wchodzenie w rolę

TECHNIKI:

- burza mózgów
- rybi szkielet
- odgrywanie scenek

PRZEBIEG LEKCJI**I. ZAANGAŻOWANIE**

1. Uzupełnienie schematu.

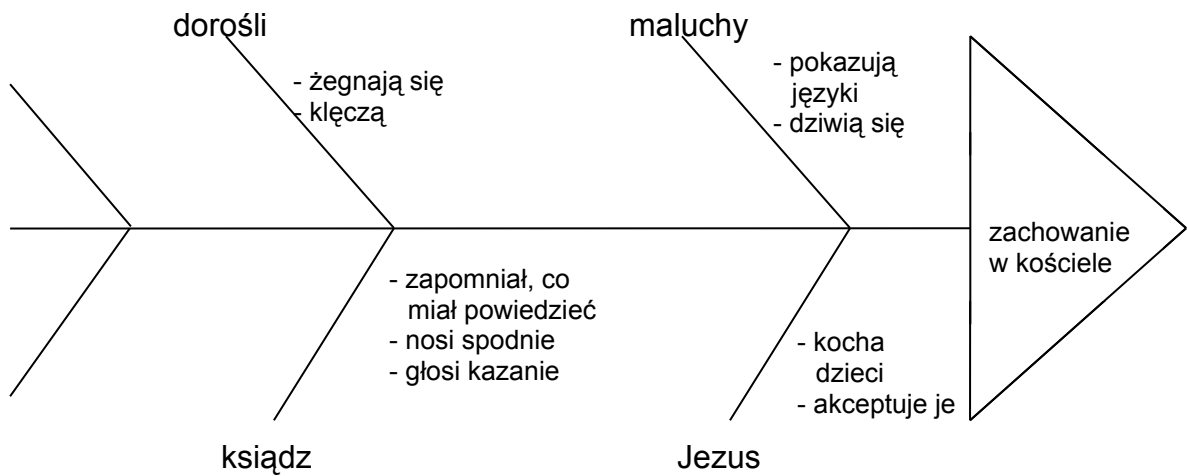
II. BADANIE I PRZEKSZTAŁCANIE

2. Zapoznanie z treścią wiersza „O maluchach” (zał. nr 1).

Wcielenie się w role:

- Czyta uczeń - ksiądz (uczeń zakłada sutannę)
- Czyta uczeń - dziecko (atrybuty: lizak, śliniaczek, zabawka, kokardki)

3. Praca z tekstem (podział na grupy). Uzupełnianie schematu.

III. PREZENTACJA

Przedstawienie uzupełnionych schematów.

IV. REFLEKSJA

Pytanie do uczniów: Jak rozumiecie ostatnie zdanie wiersza: „ale Jezus brał je z powagą na kolana”?

Przykładowe odpowiedzi: Jezus kocha dzieci.

Pointa: Dzieci są:

- ufne
- otwarte
- szczerze
- spontaniczne
- kierują się sercem.

Dlatego Jezus je kocha.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Jan Twardowski „O maluchach”

Tylko maluchom nie nudziło się w czasie kazania
stałe mieli coś do roboty
oswajali sterczące z ławek parasole z zawistnymi łapkami
klękali nad upuszczonym przez babcię futerałem jak szczypawką
pokazywali różowe języki
grzeszników drapali po wąsach sznurowadeł
dziwili się że ksiądz nosi spodnie
że ktoś zdjął koronkową rękawiczkę i ubrał tłustą rękę w wodę święconą
liczyli pobożne nogi pań
pieniądze na tacę odkładali na lody
tupali na zegar z którego rozchodzą się osy minut
wspinali się jak zielone czyżyki na sosnach
żeby zobaczyć co się dzieje w górze
wymawiali otwarte zdziwione O
kiedy ksiądz zacinał się na ambonie

- ale Jezus brał je z powagą na kolana

Opracowanie:

Beata Szewczyk - SP Borkowo

Alicja Daszuta - SP Jeziorko

Bożena Gutowska - SP Kupiski

Barbara Przeździecka - Gimnazjum w Andrzejewie